

Riemanove četiri etide – Na 30. Sa(n)jmu predstavljeno „Umijeće postajanja čovjekom“ Roba Riemana

Tekst Daniela KNAPIĆ • Fotografije iz arhiva Sa(n)jam knjige u Istri

02.12.2024. KNJIŽEVNOST, MANIFESTACIJE, VIJESTI

Nakon što je u petak sudjelovao u programu otvorenja 30. Sajma knjige u Istri, Rob Rieman -holandski filozof, književnik i osnivač Nexus instituta – istog je dana uvečer u Crvenom salonu predstavio i svoju novu knjigu „Umijeće postajanja čovjekom, četiri etide“. Razgovor je vodio Andrea Matošević, koji je uz autora pozdravio i Dijanu Bahtijari, direktoricu hvaljene edicije Tim press koja objavljuje i druge Riemanove knjige (uključujući najveću uspješnicu „Plemstvo duha“), te prevoditeljicu Ivanu Ostojčić.

Autor je knjigu podijelio u četiri „etide“ (glazbeni termin koji predstavlja kratke kompozicije namijenjene vježbi), 4 priče za svakoga tko mari za dva velika Sokratova pitanja: „Reci mi, koji je pravi način življenja i što je to dobro društvo?“ One su čitateljima ponudene kao vježbe kritičkog mišljenja, razmatranja različitih ideja s kojima se i ne moramo slagati, ali važno ih je znati radi boljeg snalaženja u svijetu. Prva etida o umijeću postajanja čovjekom govori o ratu i zapravo je to vrlo osobna priča o Riemanovoj majci i njenoj ratnoj kalvariji koja je u njoj razvila velik otpor prema svakoj autoritarnosti. Priča govori i o ocu, sindikalisti i autorovoj radničkoj obitelji koja mu je usadila osjećaj za socijalnu pravdu. Druga etida govori o nadilaženju gluposti i laži, treća o hrabrosti i suosjećanju, a četvrta o oslobođenju od straha putem čovjekove moći stvaranja i prave ljubavi (na primjeru Bulgakova i njegove knjige „Majstor i Margarita“).

Kao uvod, Matošević je pročitao pasus jedne od etida, u kojoj se filozof Husserl u bolnici moli za još vremena kako bi mogao dovršiti još jednu knjigu i „spasiti razum svijeta“, dok mu bolničarka ponavlja da se prvo mora oporaviti i spasiti sebe.

Matošević je na početku kazao da Rieman jest filozof, ali u svom pisanju nije od onih zamornih, „teških“ filozofa, već je nježan prema čitateljstvu, što je karakteristika i drugih autora koje objavljuje Tim press. Stoga je riječ prvo dao direktorici te prestižne izdavačke kuće. Dijana Bahtijari smatra da se Rob odlično uklapa u profil Tim pressa, koji objavljuje djela vrhunskih intelektualaca današnjice, onih koji propituju političke i druge goruće svjetske teme i iznose ih na zanimljiv i pitak način. Ocijenila je da su sve Riemanove knjige neobične, jer ih piše kao intelektualac drugim intelektualcima, kao poticaj na akciju, „da se probude u ovim opasnim vremenima“. Iskazala je zadovoljstvo zastupljenošću Tim press autora koji se predstavljaju na pulskom Sajmu i podsjetila da su to ove godine, pored Riemana, Mihail Šiškin i Costica Bradatan.

Rieman je kazao da je Dijanu upoznao prije 15 godina, ona je do sada objavila sve njegove knjige (što smatra vrlo hrabrim potezom) i vjeruje da će se ta suradnja nastaviti, budući dovršava i novu knjigu. Spomenuo je i svoju knjigu „Vječiti povratak fašizma“, iz 2015., u kojoj je u nekim političkim procesima koji su se tada događali u Nizozemskoj, vidio podudarnosti s onima u Njemačkoj 30-ih godina prošlog stoljeća. Dodao je da je tada zaključio: Ako se ovo dogada u bogatoj zemlji poput Nizozemske, može se dogoditi bilo gdje. „Ovaj aktualni fašizam opet su omogućile političke stranke koje su se odrekle vlastitih vizija, intelektualci koji njeguju lagodni nihilizam, sveučilišta koja ne zaslužuju to ime, pohlepa za novcem koju generira poslovni svijet, te masovni mediji koji radije odražavaju ono što narod želi, nego da mu služe kao kritičko zrcalo. To su korumpirane elite koje njeguju duhovnu prazninu u kojoj se fašizam opet može uzdići“, pisao je tada.

Za novu knjigu rekao je da ona donosi sažetak svih kriza koje doživljavamo – ratova, klimatskih, socijalnih, geopolitičkih kriza i nečega što naziva „zločinom stoljeća“ – krize obrazovanja... Tu su također psihološke krize – užasan porast samoubojstava, masovnih pucanja, depresija i svakojakih mentalnih poremećaja... “S padom Berlinskog zida mislili smo: to je sad kraj jedne ere nakon koje će se bolje živjeti- svi će biti bogati i završat će mir i prosperitet, no to nije tako. Ne možemo više vjerovati našim političarima, jer ima toliko nekompetencije i ekstrema na ljevici i na desnici. Upravo živimo krizu civilizacije, a ovo što sam u knjizi ponudio je jedan mogući izlaz iz te krize... Mislim da je to jedna optimistična i edukativna knjiga, volio bih kad bi je što više mladih pročitalo i da im to pruži neku nadu. Moja knjiga je i izraz jedne ljutnje – kako je moguće da mi još uvijek imamo tako grozno glupe situacije kao što su ratovi, imamo autoritarne osobe i demagoge koje ljudi slijede i pokoravaju im se? Mislim da je to lud. Nadam se da će moja knjiga nekome dati inspiraciju da se tome odupre.“

„Postati čovjekom je umijeće, ne znanost. Kad bi to bila znanost, postojale bi dokazane teorije, nedvosmisleni odgovori, protokoli i priručnici. Sve to ne postoji. Svaki se pojedinaac mora sam nositi sa svim željama, nesigurnostima, sumnjama, strahovima i poruzima inherentnim našem postojanju, kako bi mogao postići ljudskost koja nam omogućava da živimo istinu, stvaramo ljepotu, budemo suosjećajni i pravedni. Najveći zločin ovoga stoljeća je da smo sami krivi za nedostatak obrazovanja, ništa ne može konkurirati pisanoj riječi, djelima Dostojevskog, Joycea, Prousta, a veliki je postotak ljudi koji nikada nisu niti taknuli knjigu. Molim vas, održavajte knjige na životu“, poručio je Rieman.

Matošević je primijetio da Rieman piše o osobama koje su znali pružiti otpor – Thomas Mann, Hana Arendt, Spinoza itd, a Rieman je ocijenio da je jedna od najgorih pojava današnjice to što se ljudi konformistički prilagođavaju svijetu onakom kakav jest, jer ne želite biti outsidersi, izgubiti posao itd. „To nije dobro jer svijet općenito nije ustrojen tako da se vodi nekim visoko etičnim idealima, već je prilagođen bazičnim stvarima – vodimo se za novcem, pohlepom, moći, seksom... Zato su važni čitanje knjiga, filozofija i obrazovanje, zato stalno citiram Cicerona: „Cultura animi philosophia est“ – kultiviranje ljudske duše je potraga za mudrošću. Problem je što više ne znamo ni što je duša, ni što je razum. Uvijek se vraćam svom uzoru Thomasu Mannu i njegovim idejama o europskom humanizmu, kao jedinom načinu razmišljanja koji povezuje ljude iz svih slojeva i svjetonazora. U humanizmu bit vašeg identiteta nije ono što vas čini različitim, već što vam je zajedničko sa svima, jer svi možemo živjeti u istini, stvarati ljepotu, pravdu, suosjećanje... U tome je srž ljudskosti, a to smo potpuno zaboravili i o svom identitetu danas razmišljamo kao o vanjskim pojavnostima i detaljima – svojoj čelavosti, svojim naočalama ili što god. Moramo izaći iz te špilje.“

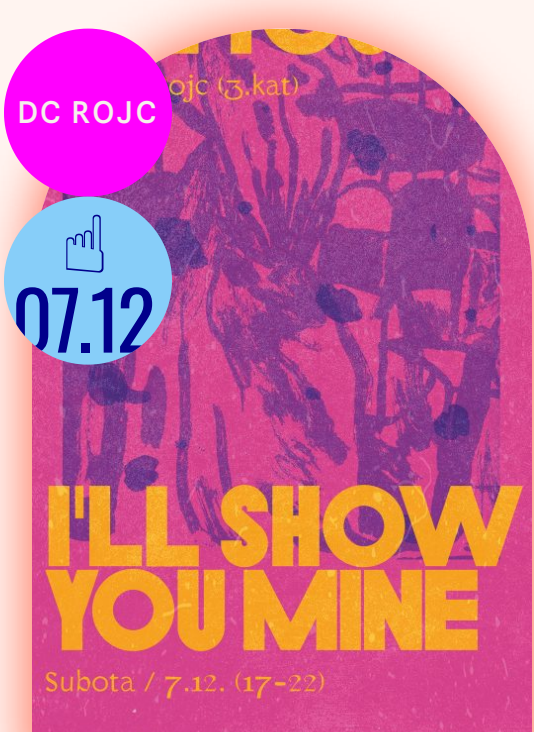
Matošević je na kraju pitao i o Institutu Nexus, za koji je Rieman s ponosom istaknuo da je vršnjak pulskog Sajma i već 30 godina stvara prostor gdje se svi glasovi, ma koliko oprečni, mogu čuti. Naime, ovaj međunarodni nezavisni i neprofitni centar za istraživanje, analizu i vrednovanje u polju ljudskih prava nastoji biti protutežna današnjem društvu jednodimenzionalno okrenutom znanosti, tehnologiji i komercijalnim vrijednostima. Čini to tako što kroz izdavačku djelatnost, razna predavanja, simpozije i konferencije europsku humanističku tradiciju kritičkog mišljenja približava širokoj publici i daje priliku svakome za razmatranje različitih stavova, kako bi takvim razlučivanjem razvio svoju informiranost i djelovao u skladu s njom.

30. SA(N)JAM KNJIGE U ISTRI, ROB RIEMAN

Lucija Brkić autorica u gostima Pulske filmske tvornice

FILM I KINEMATOGRAFIJA
MANIFESTACIJE, VIJESTI
KLUB PULSKE FILMSKE TVORNIČICE,
LUCIJA BRKIĆ

Sajam fanzina i kreativnih bendova u Ateljeu u Rojcu

MANIFESTACIJE, VIJESTI,
VIZUALNA UMJETNOST
ATELJE, PROSTOR URBANE KULTURE

Dani Vojvodine u Istri: Ritam ravnine i mora

MANIFESTACIJE, VIJESTI
DANI VOJVODINE U ISTRI,
IKRACHI ISTARSKA KULTURNA AGENCIJA,
KULTURNI CENTAR VOJVODINE "MILOŠ
CRNJANSKI"

„Smoje je naš neželjeni pape“ – na Sa(n)jmu promoviran „Libret o našem malom portu“

KNJIŽEVNOST, MANIFESTACIJE, VIJESTI
BORIS DEŽULIĆ, EMIR IMAMOVIĆ PIRKE,
EX LIBRIS, MILAN RAKOVAC,
MILJENKO SMOJE

